

Tistikrat se je kaplan zavedel, stopil čisto blizu njega in dejal z glasom, kakor bi sekal:

»Če bi Kristus sedel na tistem stolu, bi šel! — Pojdi, mati, da se ne umažeš!«

»Gospod kaplan,« je zaprosila Inka, »vzemite tudi mene s seboj!« In v čudnem svitu ji je žarel obraz.

RABLJI.

France Bevk.

Ta spomin mi še vedno teži srce:

Šest vojakov je bilo obsojenih na smrt. Neki večer so se bili napili, zapeli so in dejali par revolucionarnih besed. Vse, kar se je potem zgodilo, so storili drugi. Niti streljal ni nihče izmed njih, ne ropal. Tisti, ki so streljali in ropali, so pričali zoper nje.

Sodniki niso bili sentimentalni. Čas je bil strog. Avditor je prebral obsodbo in pripravili so prostor, s peskom posut, v ozadju z deskami obit. Štiri krogle za vsakega, dve v glavo in dve v prsi.

Še rabljev ni bilo treba.

Štотnija mladeničev je stala na dolgem, od smrdečih poslopij obdanem dvorišču, ko je stopil pred njo narednik in jo premeril z dolgim, hladnim pogledom:

»Popoldne bomo streljali puntarje. Kdo se javi prostovoljno?«

Vsi so molčali. Lahen trepet je šel skozi vrste, onemelost je sijala iz razposajenih oči. Do tega hipa še niso videli človeške krvi od njih roke prelite.

Narednik je čakal par trenutkov, nato se je razhudil.

»Ali ste mevže? Kdo bo streljal? Jaz sam jih ne bom.«

Zopet je bilo vse tiho. Pol obrazov je pobledelo. Eni so gledali naravnost, toda vsi v pozoru, roké ob bokih kot da čakajo kazni.

Narednik jih je pozval še enkrat z neizbranimi besedami, nato je stopil k častniku.

»Pokorno javim, nihče se noče priglasiti.«

Častnik je pomislil:

»Izberite jih dvanajst.«

»Po vrsti, prosim.«

»Ali ima kdo kazen?«

»Teh ni težko najti, gospod poročnik,« je dejal narednik v civilnem tonu in z nasmehom domačnosti na obrazu.

»Izberite take, ki se plazijo krog voglov, ki nimajo v redu obleke, ki... sploh, pripravite mi jih dvanajst.«

»Kakor zapoveste, gospod poročnik.«

Narednik je pozdravil in šel. Ko je stal pred dolgo vrsto, je dejal:

»Vsi, ki ste bili sinoči pri dekletih, en korak naprej.«

V vrsti se je zganilo, nehoče je klecnilo par kolen. Naredniku je skoraj ušel smeh.

»Kdo je bil sinoči zunaj?«

Deset mladih fantov je stalo pred njim, njih obrazi so bili silno nežni in še beli, komaj brčice so jim poganjale. Enemu je šlo skoraj na jok.

Narednikovo oko je iskalo:

»Ti, tam, ki zehaš. Sem!«

On stopil je v vrsto. Narednikovo oko je iskalo še enega. Šlo je od obraza do obraza in se ustavilo na levem krilu. Tam je stal bledikast fant z udrtimi prsi in očmi, skoraj sklonjen naprej; komaj je nosil puško, pretežko za njegovo srce in prešibko telo.

»Kaj se držiš kisle? Sem!«

Ta se ni zganil. V narednika je strmel z nedolžnimi očmi, kot da vsega tega ne razume. Ni verjel. Zdelo se mu je, da se je narednikovo oko ustavilo na debeluhu poleg njega, zdravem in bogatem, ki je popival in razsipal vse večere.

»Ali ne slišiš, jetika?«

Pogledal je strmo.

»Ti — da! Suni ga ti, ki si poleg!«

Narednik je zapisal imena vseh. Nato je javil poročniku:

»Gospod poročnik, pokorno javim, dvanajst mož.«

»Dobro. Popoldne ob štirih na dvorišču.«

Ob napovedani uri so zabili štirioglat prostoren prostor z vojaki onih oddelkov, pri katerih so bili prideleni obsojenci. Bili so zraven oni, ki so skupaj spali, pili, prepevali, delili si vsak novc in še košček komisa. Postavljeni v vrsto kot šahove figure so morali proučevati minljivost človekovo.

Za vojaki so stali civilisti in gledali, kaj se zgodi, če hodi kdo po poti, ki je ne piše železni zakon. Na sredi kvadrata so stali vojaški dostojanstveniki, mračni in resni kot zakon, bolj neusmiljeni kot zakon. Med njimi je bil duhovnik, bled, s križem v roki in razmišljal, kaj ima opraviti križ na tem mestu, ko je že vse opravljeno z Bogom.

Rablji so stali v vrstah. Bili so blede kot smrt. Bolj blede kot obsojenci, ki jim je duhovnik šepetal zadnje besede o posmrtnem življenju.

Ko je stopil prvi pred kol in ga je črna zaveza na očeh ločila od vidnega sveta, so nabili rablji puške. Neenakomerno so škrtale zaklopnice, roke so trepetale.

Na migljaj so pristopili štirje bliže ... Dvignili so puške k očesu ... Čisto blizu ... Trenutek ... Na koncu muhe je klečal človek, zvezan.

nedolžen kot jagnje, čisto tuj, a vendar tako bližnji, kot da je brat onega dekleta, ki mu je sinoči šepetal besede o ljubezni. Glava tega človeka je rasla in kot da se je obesila za brado na puškino cev, je ta postala silno težka in je skoraj klonila k tlom... Oči so žarele skozi črne zaveze, usta so se širila...

Zadnje znamenje... Trok-to-rok se je razleglo neenakomerno in zamolklo. Črna zaveza se je zarezala prvemu v čelo, črna kri se je vlila po fleh...

Drugi... tretji... četrti...

Pritajena sapa med ljudmi, mračna čela med vojaki, rablji so pristopali in odstopali...

Pri četrtem je padla enemu rablju puška iz rok. Oči je zavil v čudnem močnem blesku, njegov obraz je bil blede kot namizni prt.

Dostojanstveniki so se zgrozili in pogledali temno, kot da je nekdo pljunil na lepo svečanost sredi najlepše napitnice. Odnegli so ga, narednik ga je ozmerjal.

Ko so odpeljali mrliča, so šli rablji in so se napili. Ko so prišli pozno ponoči domov, so se tovariši odmaknili na ležišču, kot da so garjevi. Nihče pa ni zinil besede.

DANTE ALIGHIERI: LA DIVINA COMMEDIA.

Prevel in razložil J. D.

III. del: RAJ.

V. spev.

V začetku V. speva smo še vedno na planetu Mesecu. Že v III. spevu smo izvedeli, da bivajo na tem najnižjem planetu tisti blaženi, ki so sicer sveto živeli in sveto umrli, ali vendar slovesni obljubi vednega devišstva niso bili do konca zvesti. Skozi ves IV. spev ter skozi V. (do v. 84) razmotriva Beatrice Dantejeve dvome in pomisleke o slovesni obljubi.

V vv. 1–12 izvemo najprej nekaj, kar ne tiče vprašanja o obljubi, ampak neki zakon, ki vlada v Raju, ta, da dušo obdaja in navdaja tem večja svetloba, čim više se dviga od zemlje. »Hočeš vedeti,« vprašuje Beatrice Danteja, »zakaj žarim v mnogo močnejšem svitu nego prej na zemlji? Glej, to pride odtod, ker v Raju Boga gledamo od obličja do obličja (il perfetto vedere); na zemlji v Boga verujete, tu Ga gledate. Bog je vseh najvišje Dobro; kdor to Dobro uzre z umom, Mu že tudi sledi z voljo, z ljubeznijo. Tudi v tvojem umu vidim začetek nadnaravnega gledanja in torej tudi nadnaravne ljubezni. Tudi na zemlji je vsako dobro odsev večne Dobrine; a ljudje se večkrat spozabite ter imate senco (ali odsev) za pravo luč (in vsled tega stvari bolj ljubite nego Boga).«

V vv. 13–33 se Beatrice vrne k vprašanju o slovesni obljubi. »Vprašuješ me, ali se sme slovesna obljuba zamenjati s kakim drugim dobrim delom? Poslušaj: največji